

Urednica izdanja
Tea Jovanović

Naslov originala
Victoria Hislop
“The Island”

Copyright © 2005 Victoria Hislop
Copyright © 2013 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

ISBN 978-86-7702-312-6

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, prešampavati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2013.

Viktorija Hislop

OSTRVO

Prevod sa engleskog
Maria Toth Ignjatović

**Čarobna
knjiga**

Mojoj majci Meri

Posebnu zahvalnost dugujem:

- Muzeju ostrva Spinalonga;
- profesoru Ričardu Grouvsu, profesoru dermatologije na Imperijal koledžu;
- doktorki Dajani Lokvud, iz Londonske škole za higijenu i tropske bolesti;
- Steliosu Ktenijadakisu;
- LEPRI, Misiji za lepru.

*Ostrvo Spinalonga,
pored severne obale Krita,
bilo je glavna grčka kolonija gubavaca
od 1903. do 1957.*

Plaka, 1953.

Hladan vetar šibao je uskim ulicama Plake. Jesenja studen uvukla se u ženine kosti, telo i um su joj bili ukočeni od zime i gotovo sva osećanja behu joj sasvim otupela, ali ništa od toga nije uspelo da joj odagna tugu. Svom težinom se oslanjala na oca dok je, saplićući se, prelazila poslednjih nekoliko metara do pristaništa. Njen hod je bio kao u starice kojoj svaki korak nanosi još veći bol. Ali njen bol nije bio fizički. Njeno telo bilo je jako kao u bilo koje mlade žene koja je provela život udišući čist kritski vazduh, koža joj je bila mlada a oči sjajne i upadljivo smeđe kao u ostalih devojaka s tog ostrva.

Mali čamac, nestabilan pod tovarom čudno oblikovanih paketa privezanih kanapom, nesigurno se ljuljao i naginjao prema moru. Starac se polako spustio na sedište, pokušavajući da jednom rukom pridrži tovar, a drugom da pomogne kćerki. Kada se sigurno smestila na pramac, on ju je brižno umotao u ćebe, da je zaštiti od studeni. Jedini znak po kome se razlikovala od ostalog tovara bila su dva duga pramena crne kose koja su lepršala i slobodno se poigrala na vetru. Pažljivo je odvezao lađicu iz sidrišta – nije bilo više šta da se kaže niti uradi – i njihovo putovanje je počelo. To nije bio kratak izlet da dostave isporuke. Bio je to početak puta u jednom pravcu, da se započne novi život. Život na ostrvu gubavaca. Život na Spinalongi.

PRVI DEO

1.

Plaka, 2001.

Odvezan iz sidrišta, konopac je poleteo u vazduh i poprskao ženine gole ruke kapima morske vode. Brzo su se osušile, a kad je sunce upeklo u nju s neba bez ijednog oblačka, primetila je da joj se koža presijava u zamršenim šarama slanih kristala, kao dijamantska tetovaža. Aleksis je bila jedini putnik u malom, izlupanom čamcu i, kad se odgurnuo od obale u pravcu usamljenog, nenaseljenog ostrva ispred njih, stresla se i od same pomisli na sve one muškarce i žene koji su istim putem putovali pre nje.

Spinalonga. Igrala se tom rečju, kotrljajući je kao maslinku na jeziku. Ostrvo je ležalo tačno ispred njih i, kako se čamac približavao velikom venecijanskom utvrđenju, koje je bilo okrenuto ka moru, osetila je koliko je ono bilo važno u prošlosti, ali u isto vreme snažno je osećala njegovo značenje u današnjici. Razmišljala je da je možda to mesto gde je istorija još topla, a ne hladna poput kamena, gde su stanovnici stvarni, a ne mitološki. Koliko će se to razlikovati od onih antičkih palata i mesta gde je provela proteklih nekoliko nedelja, meseci – pa čak i godina – razgledajući ih.

Aleksis je mogla da provede još koji dan pentrajući se po ruševinama Knososa i da na osnovu rasparčanih delića sklapa u glavi sliku o tome kako je tu izgledao život pre četiri hiljade godina. Međutim, u poslednje vreme je počela da oseća kako je ta prošlost toliko daleko od nje da je prosto izvan dometa njene mašte, a po-

gotovo njenog interesovanja. Iako je imala diplomu arheologa i posao u muzeju, osećala je kako njeno zanimanje jenjava iz dana u dan. Njen otac je bio akademik pun žara za svoju oblast, a ona je detinjasto verovala da će slediti njegove prašnjave stope. Za nekoga kao što je bio Markus Filding nije bilo drevne civilizacije u dalekoj prošlosti koja ne bi potakla njegovo zanimanje, ali za Aleksis, dvadesetpetogodišnju devojkicu, bik pored puta kraj koga je prošla toga dana imao je u njenom životu mnogo više stvarnosti i važnosti nego što ikad može imati Minotaur iz središta legendarnog lavirinta na Kritu.

Pravac kojim se kretala njena karijera nije bilo goruće pitanje u tom trenutku njenog života. Mnogo više ju je mučila dilema povodom Eda. U vreme dok su upijali postojanu toplotu poznih letnjih sunčanih zraka na letovanju po grčkim ostrvima, polako je povučena linija ispod perioda jedne ljubavne romanse koja je obećavala. Njihova ljubav cvetala je u postvarenom mikrokosmosu univerziteta, ali u spoljnom svetu je venula i posle tri godine bila je kao bolešljiva sadnica koja nije uspela da preživi presađivanje iz staklene bašte u prirodno okruženje.

Ed je bio zgodan. To je više bila činjenica nego njeno mišljenje. Ali ponekad ju je najviše nervirao upravo njegov dobar izgled, a bila je sigurna da je to još više učvršćivalo njegovo nadmeno držanje i ponekad zavidno samopouzdanje. Privuklo ih je ono čuveno „razlike se privlače“ – Aleksis beloputa, tamnokosa i tamnooka, a Ed plavokos i plavook, skoro arijevskog izgleda. Ali ponekad bi osetila da njena divlja priroda bleedi pored Edove potrebe za disciplinom i redom i znala je da to nije ono što želi; čak i trunka spontanosti koju je priželjkivala njemu je izgledala kao bogohuljenje.

Mnoge od njegovih dobrih osobina, koje su ljudi uopšte smatrali velikim blagom, počele su da je izluđuju. Pre svega, njegovo

nepokolebljivo samopouzdanje. Nesumnjivo je to proizlazilo iz njegovog kao kamen tvrdog ubeđenja o stvarima koje tek predstoje i koje su mu predstojale od dana rođenja. Edu je obećano zaposlenje do kraja života u advokatskoj kancelariji, a tokom godina ukazao bi mu se i predodređen napredak u karijeri i kuće na već znanim mestima. Aleksis je jedino bila sigurna u to da neusklađenost između njih dvoje postaje sve veća. Kako je letovanje bilo na izmaku, ona je sve više vremena provodila u razmišljanju o budućnosti i jedino Eda nije videla u njoj. Čak se ni u najobičnijim stvarima nisu slagali. Zubna pasta se cedila s pogrešnog kraja. I uvek je ona bila krivac, nikada Ed. Njegove reakcije na njenu neurednost bile su karakteristične za njegov celokupan pogled na svet, dok je ona te njegove zahteve da stvari budu pod konac smatrala neprijatnom kontrolom. Trudila se da ceni njegovu potrebu za redom, ali je prezirala često neizgovorene primedbe na njen pomalo nesređen način života. Često se prisećala da se u očevoj tamnoj, neuređnoj radnoj sobi osećala kao kod kuće, a da se zgražavala roditeljske spavaće sobe jer su je blede boje zidova koje je majka odabrala i posvuda čiste površine terale da cvokoće.

Sve je uvek moralo da bude po Edovoj želji. On je bio jedan od zlatnih momaka: bez naročitog truda bio je prvi u razredu, neprikosnoven pobednik svih igara iz godine u godinu. Savršen predvodnik. Bolno bi bilo videti kako mu puca taj mehur. Odrastao je verujući da je svet njegova školjka u kojoj on sasvim izvesno pronalazi svoj biser, ali Aleksis je polako spoznala da ona ne može biti zatvorena u njoj. Da li zaista može da se odrekne svoje samostalnosti i pođe da živi s njim, ma koliko očigledno bilo da bi trebalo? Njen pomalo zapušten, iznajmljen stančić u Krauč endu naspram otmenog stana u Kensingtonu – da li je luda da odbije to drugo? Uprkos

tome što je Ed očekivao da će se preseliti kod njega te jeseni, ovo su bila pitanja koja je sebi morala da postavi: kakvog je smisla imalo da ode da živi s njim ako ne nameravaju da se venčaju? I da li je on zaista muškarac koga bi ona želela za oca svoje dece? Te nedoumice su joj se vrzmale po glavi nedeljama, sad već mesecima, a kad-tad će morati da smogne hrabrosti da učini nešto povodom toga. Ed je toliko pričao, osmišljavao i podešavao taj odmor da uopšte nije primećivao kako su njena ćutanja iz dana u dan sve duža.

Koliko se to putovanje razlikovalo od onih iz njenih studentskih dana kad je s drugaricama, sve samim slobodnim dušama, odmor provodila obilazeći grčka ostrva, a ništa im osim hira nije određivalo putanju tih dugih, suncem natopljenih dana; koje barove da posete, na kojoj plaži da se prže na suncu i koliko dugo da se zadrže na nekom ostrvu odlučivale su bacanjem novčića od dvadeset drahmi. Teško je poverovati da je život mogao biti tako bezbrižan. Ali to putovanje bilo je prepuno nesporazuma, svađe i samoispitivanja; bila je to borba koja je otpočela još pre nego što su kročili na tlo Krita.

„Kako to da sam u dvadeset petoj godini tako *beznadežno* nesigurna u budućnost?“, pitala se dok je pakovala torbu za put. Evo me, u stanu koji ne posedujem, uzimam odsustvo s posla koji ne volim i provodim godišnji odmor sa čovekom do koga mi je jedva stalo. Šta nije u redu sa mnom?

U tim godinama, njena majka Sofija već je bila nekoliko godina udata i imala je dvoje dece. Koje su je okolnosti u tim ranim godinama napravile tako zreloom? Kako je mogla biti tako staložena kada se Aleksis još oseća detinjasto? Kad bi više znala o majčinom pristupu životu, možda bi joj to pomoglo da lakše donosi odluke.

Sofija je pak oduvek bila preterano suzdržana u pogledu svog porekla, pa je tokom godina ta njena tajanstvenost postala prepreka

između nje i njene kćerke. Aleksis se činilo krajnje ironičnim to što je porodica podržava u proučavanju i razumevanju drevne prošlosti, ali je sputava da stavi pod lupu sopstvenu porodičnu istoriju; taj osećaj da Sofija nešto krije od svoje dece ostavljao je senku sumnje. Sofija Filding kao da nije samo pokopala svoje korene, već i utabala zemlju iznad njih.

Aleksis je imala samo jedan trag ka majčinoj prošlosti: izbledelu fotografiju s venčanja koja je, otkad Aleksis zna za sebe, stajala na Sofijinom noćnom ormariću pored kreveta. Kitnjasti srebrni okvir davno se istanjio od glancanja. U ranom detinjstvu, dok je Aleksis krevet svojih roditelja koristila kao trambulinu, obrisi nasmejanog ali ipak usiljeno nameštenog para na slici pred njom lebdeli su gore-dole. Ponekad je postavljala pitanja majci o lepoj tamnokosoj dami u čipki i o savršeno građenom muškarcu platinaste kose. Kako su se zvali? I zašto on ima sedu kosu? Gde su oni sada? Sofija je samo škrto odgovarala da su to nje ni tetka Marija i teća Nikolaos, da su živeli na Kritu i da su već oboje mrtvi. Tada je taj odgovor potpuno zadovoljio Aleksis – ali sada je morala da zna više. Više nego bilo šta drugo, važnost te fotografije – bila je to jedina uokvirena fotografija u kući, osim onih na kojima su bili ona i njen mlađi brat Nik – pobuđivala je njenu radoznalost. Taj par je očigledno bio veoma važan u majčinom detinjstvu, a ipak se Sofija ustezala da priča o njima. Bilo je to više od ustezanja, u stvari, to je bilo tvrdoglavo odbijanje. Kad je Aleksis stasala, naučila je da poštuje majčinu želju za privatnošću – koja je bila duboka kao i poriv mlade devojke da se zaključava i izbegava svaki razgovor. Ali sada je već sve to prerasla.

Noć pre nego što je otputovala na letovanje, posetila je dom svojih roditelja, kuću u viktorijanskom stilu s terasom u tihoj Ulici Batersi. Bila je porodična tradicija da izađu na večeru u obližnju

tavernu pre nego što bi Aleksis ili Nik krenuli na fakultet ili pred neko od njihovih putovanja u inostranstvo, ali Aleksis je ovog puta imala drugi motiv za posetu. Želela je da čuje majčin savet u vezi sa Edom; osim toga, htela je da pita majku za neke stvari iz njene prošlosti. Stigla je čitav sat ranije i rešila je da natera majku da podigne zavesu. I malo svetlosti dobro će joj doći.

Ušla je u kuću i bacila teški ranac na popločani pod, a ključeve na potamnelu mesinganu tacnu na polici u hodniku. Čuo se zveket ključeva. Aleksis je znala da majka najviše mrzi kada je iznenade.

„Zdravo, mama!“, viknula je iz hodnika.

Pretpostavila je da je majka na spratu i, preskačući po dva stepenika, popela se. Kada je ušla u sobu svojih roditelja, zadivilo ju je to kako je prostorija sređena. Na ivici ogledala visila je skromna kolekcija ogrlica, a tri boce parfema stajale su uredno poredane jedna pored druge na Sofijinom toaletnom stočiću. Inače, u sobi nije bilo suvišnih stvari. Nije bilo ni traga majčine ličnosti niti prošlosti, ni slike na zidu, ni knjige na noćnom ormariću. Osim te jedne ura mljene fotografije pored kreveta. Iako ju je delila s Markusom, ta soba je bila Sofijin prostor i tu je vladala njena potreba za savršenim redom. Svaki član porodice imao je lični, potpuno svojstven prostor.

Ako je oskudni minimalizam glavne spavaće sobe bio Sofijin, onda je Markusov prostor bio njegova radna soba, gde su na podu bili poredani stubovi knjiga. Ponekad bi se te teške kule srušile i knjige bi se razletele po sobi; tada bi se do njegovog radnog stola jedino moglo doći stazom od tih kožom povezanih tomova, kao da su kamene ploče. Markus je uživao da radi u tom urušenom hramu od knjiga; podsećao ga je na arheološke iskopine, gde je svaki kamen pažljivo obeležen, iako bi neupućenom oku to izgledalo kao kakvo napušteno smetlište. U toj sobi uvek je bilo toplo i Aleksis

se, još kao dete, često zavlčila tu da pročita knjigu, sklupčana u mekoj kožnoj fotelji, iz koje je neprekidno ispadalo punjenje, ali koja je ipak bila najudobnije i najdraže sedište u kući.

Uprkos tome što su deca odavno napustila dom, njihove dečje sobe ostale su netaknute. Aleksisina soba još je bila obojena nekom sumornom ljubičastom bojom koju je odabrala ona sama, kao mrzovoljna petnaestogodišnjakinja. Prekrivač za krevet, tepih i ormar bili su slične nijanse, uglavnom boje sleza; bolje rečeno, bila je to boja migrene i besa – i sama Aleksis to sada uviđa, mada je u ono vreme zahtevala baš te boje. Možda će je jednog dana roditelji prefarbati, ali pošto nameštanje stana i uređenje enterijera u njihovoj kući nikad nisu bili na prvom mestu, proći će još koja decenija pre nego se to dogodi. Boja zida u Nikovoj sobi već odavno nije bila važna – ni centimetar zida nije mogao da se vidi od silnih postera igrača *Arsenala*, hevi metal grupa i plavuša neverovatno bujnih grudi. Aleksis i Nik su delili dnevnu sobu, gde su, tokom dve decenije, proveli milion sati u tišini gledajući televiziju u polumraku. Ali kuhinja je bila namenjena svim članovima porodice. Okrugli borov sto iz 1970. – prvi komad nameštaja koji su Sofija i Markus zajedno kupili – zauzimao je središnje mesto, gde su se svi okupljali, razgovarali, igrali karte, jeli, i gde su, uprkos brojnim vatrenim raspravama i svađama, postali porodica.

„Zdravo“, rekla je Sofija, pozdravljajući kćerkin odraz u ogledalu. Istovremeno je češljala svoju kratku šatiranu kosu i čeprkala po kutijici za nakit. „Skoro sam spremna“, dodala je, pričvršćujući koralne minduše koje su se slagale s njenom bluzom.

Mada Aleksis to nikad ne bi primetila, Sofiji se vezao čvor u stomaku dok se spremala za taj porodični ritual. Taj trenutak ju je podsećao na sve one noći pred početak semestra na univerzitetu njene kćerke, kada se pretvarala da je radosna, a u stvari je patila

što će Aleksis uskoro otići. Sofijina sposobnost da skriva osećanja izgleda da je jačala srazmerno osećanjima koja je morala da potiskuje. Gledala je kćerkin odraz u ogledalu i svoje lice pored njenog i zapljusnuo ju je talas zaprepašćenosti. Više nije videla lice tinejdžerke koje joj je bilo uklesano u sećanje, već lice odrasle osobe, čiji se ispitivački pogled upravo sada ukrstio s njenim.

„Zdravo, mama“, rekla je Aleksis tiho. „Kad se tata vraća?“

„Vrlo brzo, nadam se. Zna da sutra rano ustaješ, pa je obećao da neće zakasnuti.“

Aleksis je podigla poznatu fotografiju i duboko uzdahnula. Čak je i sada, u svojoj dvadeset petoj godini, morala da skupi snagu da bi prodrila u zabranjenu teritoriju majčine prošlosti, kao da se provlači ispod policijske trake koja opkoljava mesto zločina. Morala je da sazna misli svoje majke. Sofija se udala pre nego što je navršila dvadesetu, pa da li je onda ona, Aleksis, potpuno luda kada propušta priliku da provede ceo život s nekim kao što je Ed? Ili možda i njena majka misli što i ona sama, ako se uopšte takve misli vrzmaju po njenoj glavi, da je on zaista pogrešna osoba za nju? U sebi je ponavljala svoja pitanja. Kako je njena majka bila sigurna, u tim mladim godinama, da je čovek za koga se udaje baš „onaj pravi“? Kako je mogla da zna da će biti srećna narednih pedeset, šezdeset, možda čak i sedamdeset godina? Ili možda o tome nije tako razmišljala? Baš kada su ta pitanja nagrnula, ona je ustuknula, odjednom uplašena da će majka odbiti da odgovori. Ali jedno pitanje ipak je morala da postavi.

„Mogu li...“, pitala je Aleksis, „mogu li da odem i vidim mesto gde si odrasla?“ Osim hrišćanskog imena koje je potvrđivalo njenu grčku krv, jedini spoljni znak majčinog porekla koji je Aleksis posedovala bile su njene tamnosmeđe oči, i te noći ih je dokraja iskoristila, prodorno gledajući u majku.

„Na kraju putovanja idemo na Krit i bila bi velika šteta da, nakon tolikog puta, propustimo tu priliku.“

Sofija je bila žena kojoj je bilo teško da se nasmeši, da pokaže osećanja, da je zagrlji. Povučenost je bila njeno prirodno stanje i njena prva reakcija uvek je bila da potraži neki izgovor. Ipak, nešto ju je sprečavalo. Bile su to reči koje joj je Markus često ponavljao, da će Aleksis uvek biti njihovo dete, ali ne i zauvek ono dete koje će joj se vraćati. Iako se bunila protiv tog zaključka, znala je da je to tačno, a sada se to i konačno potvrdilo, kada je pred sobom videla tu nezavisnu mladu ženu. Umesto da se zakopa, kao i obično kada bi se njena prošlost samo i pomenula u razgovoru, Sofija je odgovorila neočekivano toplo, spoznajući prvi put da je raspitivavanje njene kćerke o sopstvenim korenima ne samo prirodno već, štaviše, da je to njeno pravo.

„Da...“, rekla je neodlučno. „Pretpostavljam da bi mogla.“

Aleksis je pokušala da sakrije svoju zaprepaščenost, jedva se usuđujući i da udahne od strepnje da će se majka predomisliti.

Onda je, još odlučnije, Sofija rekla: „Da, bila bi to dobra prilika. Napisaću pismo koje ćeš odneti Fotini Davaras. Ona je poznavala moju porodicu. Mora da je već prilično ostarila, ali je celog života živela u selu gde sam rođena i udala se za vlasnika taverne – tako da možeš dobiti i dobru hranu.“

Aleksis je blistala od uzbuđenja. „Hvala, mama... Gde se tačno nalazi selo?“, upitala je. „Mislim, u odnosu na Haniju?“

„Udaljeno je otprilike dva sata istočno od Irakliona“, rekla je Sofija. „Dakle, od Hanije će ti trebati oko pet-šest sati – to je poprilična razdaljina za jedan dan. Tata će stići svakog trenutka, ali, kad se vratimo s večere, napisaću ti pismo za Fotini i pokazaću ti na mapi gde se tačno nalazi Plaka.“

Nehajna lupa ulaznih vrata najavila je da se Markus vratio iz univerzitetske biblioteke. Njegova pohabana kožna aktovka stajala

je nasred hodnika, nabijena papirima, koji su virili iz svih mogućih šavova. Grmalj od čoveka s naočarima i guste srebrne kose, koji je težio otprilike koliko njegova žena i kćerka zajedno, širokim osmehom je pozdravio Aleksis, koja se iz majčine sobe sjurila niza stepenice i skočila s poslednjeg stepenika pravo u očev zagrljaj, kao što je to činila i kad je imala samo tri godine.

„Tata!“, rekla je Aleksis jednostavno. Čak je i to bilo suvišno.

„Moja lepa devojčice“, reče on, obuhvatajući je u topao i ugodan zagrljaj kakav samo očevi tako ogromnih razmera mogu pružiti.

Ubrzo su krenuli u restoran, koji je od kuće bio udaljen svega pet minuta hoda. Smeštena među bleštavim vinarijama, preskupim poslastičarnicama i modernim gostionicama, taverna *Lukakis* je bila njihovo stalno mesto. Otvorena je odmah pošto su Fildingovi kupili kuću i svedočila kako stotinak drugih radnji i gostionica niče ili pak nestaje. Vlasnik Gregorio je pozdravio trojku kao stare prijatelje, što su zapravo i bili. Posete te porodice bile su toliko ritualne da je vlasnik znao šta će gosti naručiti i pre nego što bi seli. Kao i uvek, strpljivo bi saslušali dnevnu ponudu, a onda bi Gregorio uperio prst u svakog od njih i odrecitovao: „Meze, musaka, stifado, lignje, boca grčkog vina i velika flaša kisele vode.“ Sve troje su klimnuli glavom i nasmejali se kad se on žustro okrenuo, uvređen zbog toga što odbijaju neke nove specijalitete njegovog kuvara.

Uglavnom je Aleksis (musaka) pričala. Govorila je o putovanju na koje se spremala da krene sa Edom, dok ju je otac (lignje) ponekad prekidao predlažući joj koja arheološka nalazišta bi mogla da obiđe.

„Ali tata“, negodovala je Aleksis mršteći se, „znaš da Ed nije baš zainteresovan za razgledanje ruševina!“

„Znam, znam“, odgovorio je strpljivo. „Ali samo bi neki malo-
građanin otputovao na Krit a da ne poseti Knosos. To bi bilo kao
da neko ode u Pariz a ne obiđe Luvr. To bi i Ed morao da zna.“

Svi su savršeno dobro znali da je Ed i te kako kadar da propusti
ono što u sebi nosi i najmanji tračak visoke kulture. Kao i obično,
i sada je bilo skrivenog prezira u Markusovom glasu kada je spo-
menuo Eda u razgovoru. Nije da ga nije voleo, niti da ga stvarno
nije prihvatao. Ed je upravo bio mladić kakvog bi svaki otac po-
želeo za zeta, ali Markus nije mogao da sakrije razočaranje kad
god bi pomislio da će taj mladić iz tako ugledne porodice postati
budućnost njegove kćerke. Međutim, Sofija je obožavala Eda. On
je bio otelovljenje svega onoga što je priželjkivala za svoju kćerku:
ugledan, siguran i s porodičnim stablom koje mu je davalo samo-
pouzdanje nekoga ko je povezan (uzgred, neznatno) sa engleskom
aristokratijom.

Bilo je to jedno bezbrižno provedeno večer. Nisu se videli nekoli-
ko meseci i Aleksis je imala mnogo da ispriča, pre svega o Nikovom
ljubavnom životu. Aleksisin brat je bio na postdiplomskim studija-
ma u Mančesteru i nije naročito žurio da odraste, ne prestajući da
iznenađuje porodicu svojim zapetljanim ljubavnim vezama.

Aleksis i njen otac počeli su da prepričavaju anegdote s posla,
a Sofija je u mislima odlutala u vreme kad su prvi put došli u taj
restoran. Gregorio je tada morao da naređa nekoliko jastučića da bi
mala Aleksis mogla da dohvati sto. Kada se Nik rodio, u gostionici
već behu nabavili visoke stolice i uskoro su se deca navikla i zavo-
lela jak ukus taram-salate i cacikija, koje su im konobari iznosili na
tanjirićima. Više od dvadeset godina, tu su proslavljali sve značajne
događaje u životu, sa istim kasetama popularne grčke muzike, koja
se čula u pozadini. Spoznaja da Aleksis više nije dete pogodila je
Sofiju mnogo više nego ranije, pa je počela da razmišlja o Plaki i o

pismu koje treba da napiše. Nekoliko godina redovno se dopisivala s Fotini, a pre više od četvrt veka pisala joj je o tome kako je izgledao dolazak na svet njenog prvog deteta; samo nekoliko nedelja kasnije, stigla je savršeno izvezena haljinica, u koju je Sofija obukla svoju bebu za krštenje, jer nije imala tradicionalnu haljinu. Dve žene su odavno prestale da se dopisuju, ali Sofija je verovala da bi je Fotinin muž obavestio da se nešto dogodilo njegovoj ženi. Sofija se pitala kako sada izgleda Plaka. Pokušala je da zamisli malo selo preplavljeno bučnim krčmama gde se sada prodaje englesko pivo; nadala se da će Aleksis zateći Plaku onakvu kakva je bila u vreme kada ju je ona napustila.

Kako je veće odmicalo, Aleksis je osećala sve jače uzbuđenje zbog toga što će bar ona moći da se zagleda u prošlost svoje porodice. Uprkos napetosti za koju je znala da je očekuje na tom letnjem odmoru, mogla je da se raduje poseti majčinom rodnom mestu. Dok su Aleksis i Sofija razmenjivale osmehe, Markus se pitao da li su najzad na izmaku dani kad je izigravao posrednika i pomiritelja između žene i kćerke. Obuzela ga je toplina i pri samoj pomisli na to, a grejalo ga je i društvo dveju žena koje je voleo najviše na svetu.

Završili su večeru, učtivo su ispili pola čašice rakije koju je častila gostionica i krenuli kući. Aleksis će noćas spavati u svojoj staroj sobi i bila je srećna zbog toga što će nekoliko sati provesti u svom krevetu iz detinjstva pre nego što ujutro podzemnom železnicom krene na Hitrou. Osećala se čudno zadovoljnom uprkos tome što je propustila da pita majku za savet. U tom trenutku, činilo joj se važnijim to što je dobila majčinu podršku da poseti njeno rodno mesto. Sve brige koje su je mučile u vezi s dalekom budućnošću zasad je ostavila po strani.

Kad su se vratili iz restorana, Aleksis je pripremila majci kafu i Sofija je sela za kuhinjski sto da sastavi pismo za Fotini; odbacila je

tri verzije sve dok konačno nije zalepila koverat i pružila ga kćerki preko stola. Čitav postupak odvijao se u tišini, potpuno obuzimajući Sofiju. Aleksis je osećala da bi se čarolija prekinula ako bi se oglasila, ili bi se možda majka predomisllila.

Već dve i po nedelje, Sofijino pismo počivalo je bezbedno u unutrašnjem džepu Aleksisine torbe, dragoceno koliko i njen pasoš. Dakako, to i jeste bio svojevrsni pasoš, pošto će joj to pismo obezbediti pristup u majčinu prošlost. To pismo putovalo je s njom iz Atine, pa dalje trajektima, koji su se ponekad ljuljali na talasima, na Paros, Santorini i sada na Krit. Stigli su na ostrvo nekoliko dana ranije i iznajmili sobu pored mora u Haniji – što i nije bilo teško u to doba godine jer većina turista već beše otišla.

Bili su to poslednji dani njihovog odmora i, pošto je protiv svoje volje posetio Knosos i Arheološki muzej u Iraklionu, Ed je želeo da provede nekoliko dana na plaži pre duge plovidbe nazad, za Pirej. Međutim, Aleksis je imala drugačije planove.

„Sutra ću posetiti maminu staru prijateljicu“, najavila je dok su sedeli u jednoj taverni u luci čekajući da naruče jelo. „Ona živi na drugoj strani Irakliona, tako da ću biti odsutna čitavog dana.“

Bio je to prvi put da je Edu spomenula svoje hodočašće, a bila je spremna na njegovu reakciju.

„To je sjajno!“, prasnuo je. Potom je uvređeno dodao: „Pretpostavljam da ćeš uzeti kola?“

„Da, hoću, ako nemaš ništa protiv. Mesto je udaljeno oko dvesta četrdeset kilometara. Ako krenem lokalnim autobusom, put će trajati danima.“

„Pa, pretpostavljam da nemam izbora, zar ne? A svakako ne želim da idem s tobom.“

Edove ljutite oči sevale su na nju kao safiri kad je njegovo preplanulo lice nestalo iza jelovnika. Durio se tokom ostatka večeri, ali Aleksis je to mogla da podnese budući da ga je iznenadila takvim predlogom. Mnogo teže, bez obzira na to što je i to bilo tipično za njega, pala joj je njegova potpuna ravnodušnost prema njenom planu. Nije čak ni pitao za ime osobe koju treba da poseti.

Sledećeg jutra, čim se sunce izdiglo iznad brdâ, išunjala se iz kreveta i napustila hotel.

Naišla je na nešto neočekivano dok je tražila Plaku u turističkom vodiču. Nešto što joj majka nije spomenula. Naspram sela nalazilo se jedno ostrvo, nedaleko od obale, a tekst u vodiču, iako je bio sasvim kratak, čak neprimetan, ipak je zaokupio njenu maštu:

SPINALONGA: Na ostrvu dominira masivna venecijanska tvrđava koju su Turci osvojili u osamnaestom veku. Većina Turaka napustila je Krit 1898, kad je proglašena autonomija, ali naseljenici su odbili da napuste svoje domove i da se odreknu unosnog krijumčarenja robe na Spinalongi. Napustili su ostrvo tek 1903, kada je ono pretvoreno u koloniju za leprozne. Godine 1941, Nemci su napali Krit i držali ga pod okupacijom sve do 1945, ali Spinalongu su zaobišli zbog prisustva leproznih. Ostrvo je ispražnjeno 1957.

Ispostavilo se da je Plaka opstala da bi snabdevala koloniju leproznih, a Aleksis je posebno kopkalo to što joj majka nijednom nije to pomenula. Dok je sedela za volanom iznajmljenog *činkvečenta*, razmišljala je da li će imati vremena da poseti Spinalongu. Raširila je mapu Krita na praznom suvozačkom sedištu i tada primetila da ostrvo ima oblik klonule životinje koja spava na leđima.

Put ju je vodio prema istoku pored Irakliona, ravan i prav uz obalu, kuda je prošla kroz veoma razvijeno područje Hersonisosa i Malije. Ponekad bi ugledala smeđu tablu koja je označavala neku antičku ruševinu, neskladno smeštenu između brojnih hotela. Aleksis nije obraćala pažnju na te oznake. Danas je njeno odredište naselje koje je cvetalo ne u dvadesetom veku pre nove ere već u dvadesetom veku nove ere i dalje.

Odmicala je kilometrima pored maslinjakâ i, na mestima gde je zemlja bivala ravnija u priobalnim udolinama, pored ogromnih plantaža rumenog paradajza i grožđa koje zri, i konačno je skrenula s glavnog puta i otpočela poslednju deonicu putovanja prema Plaki. Od tog mesta, put se sužavao i morala je lagano da vozi da bi izbegla gomilice kamenja koje se odronilo s planina nasred puta, a s vremena na vreme bi i poneka koza lagano prešla put ispred nje, zureći u nju stravično blizu usađenim očima. Posle izvesnog vremena, put se uspinjao i, nakon jedne oštre okuke, zaustavila se kraj puta, dok su točkovi prštali po kamenitoj površini. Duboko ispod mesta gde je stajala, u zaslepljivoj plavoj vodi zaliva Mirabelo, mogla je da vidi veliki luk gotovo kružne prirodne luke, a tamo gde su se jezičci skoro spajali u zagrljaj bilo je parče zemlje koje je ličilo na brdašce. Iz daljine je izgledalo kao da je spojeno s kopnom, ali Aleksis je iz mape znala da je to ostrvo Spinalonga i da je, da bi se do njega došlo, trebalo preći vodeni pojas. Zaklonjeno okolnim krajolikom, malo ostrvo izdizalo se ponosno nad vodom. Na jednom kraju ocrtavali su se ostaci venecijanskog zamka, a iza njega nazirale su se bleđe ali ipak vidljive linije; to su bile ulice. Dakle, to je to: pusto ostrvo. Bilo je naseljeno hiljadama godina, a onda, pre manje od pedeset godina, neznano zašto, napušteno je.

Poslednjih nekoliko kilometara puta do Plake vozila je polako, spustivši prozore na tom jeftinom iznajmljenom automobilu, da